

SZINHÁZ ÉS MOZI

Felelős szerkesztő: Gokler Gyula.

Kiadótulajdonosok: Csendes Testvérek.

A színház megmentése

érdekében a temesvári magyarság körében mozgalom indult meg. Lelkes magyar emberek vették kezükbe az ügyet. Városrészenként csinálják a propagandát, melynek célja, hogy felébresszék minden magyar emberben a tudatot, hogy kötelessége színházba járni. Mert ma sokkal fontosabb a magyar színház látogatása, mint bármikor. Nemcsak arról van szó, hogy a jelenleg Temesvárott játszó magyar színtársulatnak lehetővé tegyünk az anyagi boldogulást. Nem. Nemcsak erről van szó, bár erről is, de inkább sokkal nagyobb ügyről.

Azok részéről, akik nem mulasztanak el egyetlen alkalmat sem, hogy hangoztassák, hogy Temesvárott a magyarság csak elenyésző számban él a többi nemzetiségekkel szemben, minduntalan halljuk: Temesvárott olyan kevesen vannak magyarok, hogy nem tudnak egy színtársulatot még félesztendőn keresztül sem fenntartani. És, lám, mintha az utóbbi esztendőik magyar lanyhasága a színházzal szemben, nekik adna igazat. Láttunk Temesvárott színházi összeomlásokat. Igaz, hogy ezeknek nem mindenben és nem kizárólag az volt az oka, hogy a magyarság pártolása nem ütötte meg a kellő mértéket, de a látszat mégis színleg adott azoknak igazat, akik ellenlábasai a magyar színeszetnek ebben a városban. És most, hogy a jelenlegi színtársulat a pártfogás híján anyagi nehézségekkel birkózik, megint jönnek a

fekete károgó hollók, varjak és az irigykedő szarkák és vijjogják: megint egy újabb bizonyíték, hogy a temesvári magyarság nem képes egy színtársulatot fenntartani. Jól tudják ezek, akik ezt csinálják, hogy mit cselekszenek. Nekünk magyaroknak mondják ugyan, hogy anyagilag nem tudjuk egy színtársulat létét lehetővé tenni, azonban azt akarják, hogy károgasukra a hatóság figyeljen föl és kijelentse, hogy a temesvári magyarság, amely képtelen egy magyar színtársulatot fenntartani, nem érdemel magyar színházat. Igenis, ezeknek a kaján irigykedőknek, ezeknek a vészmadaraknak az a céljuk, hogy közvetett riogásukkal rábírák a hatóságot arra, hogy a temesvári magyar színházi szezonot egyszersmindenkorra megszüntesse.

Ez ellen kell tehát most a magyarságnak összefogni. A temesvári magyar színészet megszüntetése ellen. Mert ha ez egyszer hivatalos elhatározással megszűnik, akkor igen nehezen következik be a feltámasztása. Az a hivatalos döntés sokkal súlyosabb lesz, mint volt az a hatalmas kő Krisztus sirja fölött. Ha egyszer hivatalos helyen kimondják, hogy Temesvár magyarsága nem kap többé magyar szezonot a színházban, akkor nehéz lesz a hatóságot ennek a nézetének a megváltoztatására rábírní. Azért nem győzzük tehát eléggé hangsúlyozni, hogy most voltaképpen sokkal súlyosabb és fontosabb feladatokról van szó, mint csak a Szendrey-

Ára 4 Lei.

társulat megmentése. Arról van szó, hogy a temesvári magyarság számára a jövőre is megtartsuk a színházat. Kötelességünk ez nemcsak magunkkal szemben, hanem kötelességünk a gyermekeinkkel és unokáinkkal szemben is. Hiszen a színház magyar kulturánk egyik fontos mentsvéra. Magyar nyelvünknek, magyar dalunknak, magyar zenénknek egyik jelentős bástyája. Szindarabjainkban, színészeink játékában nyilvánul meg a magyar lélek minden sajátossága, a magyar jellem és magyar gondolkodás minden drága kincse. Tudunk-e felelni az utánunk következő nemzedéknek, ha mindezt veszni hagyjuk? Vajjon hogyan fognak gondolkodni felőlünk maradékaink, ha ezeket a kincseket nem őrizzük meg számukra és nem adjuk át nekik csorbitatlanul?

Ne feledjük el tehát, hogy a színház nemcsak azt jelenti, hogy ott naponta két-három órán keresztül elszórakozhatunk. De vegyük figyelembe azért ezt is, amikor a magyar színház megmentésére alakult mozgalom vezetői a színház látogatására

felszólítanak minket. Vegyük figyelembe azt is, hogy ott a csekély beléptidíjért elmulathatunk és egyben segítünk egy fontos magyar kulturintézmény megmentésében.

Kulturánkért nemcsak szóval kell lelkesednünk, hanem áldozatot is kell érte hoznunk. Mert az szereti kulturáját igazán, aki az áldozatot sem sajnálja. Elhisszük, tudjuk, hogy a gazdasági viszonyok rosszak és, hogy kenyérre is csak szükecskén telik. De mégis előteremjünk a kenyeret. Ám ne feledjük, hogy a léleknek is szüksége van táplálékra. Ennek árát szintén elő kell teremtenünk. Hiszen ha kiadásainkat lelkiismeretesen akarnók revideálni, akkor bizony olyan sok dolgot találunk, ahol valamicskét mindig elcsiphernénk a színház látogatási költségeire. Fogjunk össze mindnyájan, akik ebben a városban magyaroknak valljuk magunkat, a színház pártolásában. Ne csak szájjal legyünk magyarok, hanem tettel is. Töltsük meg esténként a színház nézőterét. Hiszen az amugyis kicsi.

Kubán Endre.

Paradisul. — Az Édenkert.

Vígjáték négy felvonásban. Írták: Rudolf Bernauer és Rudolf Oesterreicher. Fordította Harsányi Zsolt. Rendező: Mészáros Béla.

Wernegger Leó, egyetemi magántanár	Mészáros B.
Wernegger Herbert, a nagybátyja	Jávor A.
Matild, a nagynénje	Kiss Mariska
A báróné	Fekete Irén
Glessing, vezérigazgató	Olasz Lajos
Róthné, a lemergi „Palais de Paris” tulajdonosa	Tarnay Teri
Tilla	Pallay Manyi
Rolly	Pallay Paula
Molly	Kovács Piri
Polly	Kiss Margit
Horovitz, pincér	Makróczy
Újságíró	Faludy B.
Lundt gróf, miniszter	Győző A.
Zeiningen gróf	Deésy J.
Keulsdorf	Kallós J.
Szállodaigazgató	Kőváry
Ügylő	Erdélyi

Az első felvonás színhelye a lemergi „Palais de Paris” öltözője, a második felvonás két hét múlva történik a nizzai Édenkertszállóban, a harmadik felvonás ujjabb hat hét múlva egy előkelő bécsi szállóban, a negyedik a rákövetkező napon egy bécsi panzió szobájában.

A műkedvelők ellen

dörgött egy magyar ur azon az értekezleten, amelyen arról volt szó, miképpen lehetne a temesvári magyar színészetet megmenteni. Az illető bölcs fennen hangoztatta, hogy a temesvári magyar színháznak óriási kárára van az, hogy a különböző egyesületeknek műkedvelői csoportjai vannak és ezek mostanában minduntalan rendeznek előadásokat, színdarabokat, operetteket, vígjátékokat adnak elő és ezzel elvonják a közönséget a színháztól.

Ennek a bölcsnek, aki különben sem a színházban, sem pedig a műkedvelői előadásokon nem látható, írom az alábbiakat és szeretném, ha elolvassák azok is, akiket az ő fejtegetései esetleg megtevesztettek.

Először is le kell szegezni, hogy Temesvárott is, miként más városokban is, mindenkor voltak műkedvelői előadások függetlenül attól, hogy a városban működik-e éppen hivatásos színtársulat, vagy sem. És eddig e tekintetben nem is hallottunk panaszt. Nem akadt senki, aki a műkedvelői előadásokat felhántorgatta volna. Eltekintve attól, hogy a műkedvelői előadások a tényleges színház számára nevelik a közönséget, mert a műkedvelői előadásokra járó szerényebb közönségben is felébresztik a kedvet, hogy igaz színházba járjanak, ezeknek más, fontos hivatásuk is van. Azok a társadalmi egyesületek, melyek műkedvelői előadásokat rendeznek, kulturális egyesületek és a különböző külső városrészekben működnek leginkább, ahonnan a közönség a közlekedési viszonyok éjszakai gyarlósága miatt amúgy is ritkábban tud színházba járni és így ezek az egyesületek tulajdonképpen ugyanolyan kulturális tevékenységet teljesítenek, mint a színház. És ne feledjük el, hogy színház minden nap van, műkedvelői előadás ellen-

ben rendszerint szombaton és vasárnap, amikor a színházban amúgy is zsúfolt házak szoktak lenni, sőt gyakran a közönség tömegei kénytelenek a színházi pénztártól visszamenni, mert már nem tudnak nekik jegyet adni.

De nem szabad megfélemlkezni a műkedvelői előadások legfőbb céljáról. Ezek az előadások mindenkori a jótékonyosság jegyében folynak le. A különböző társadalmi egyesületek szegény gyermekeket ruháznak, inséges öreg férfiakat és nőket látnak el téli fával, pénzsegéllyel, élelemmel. És mindehhez hozzájárult mostanában ez a szükséges törekvés is, hogy a különböző egyetemeken tanuló szegény magyar diákokat támogassák. Erre mind pedig csak úgy tudják a szükséges anyagiakat összehozni, ha műkedvelői előadásokat rendeznek, mert ezek bevétele képezi jövedelmüket. Aki tehát azt szeretné, hogy műkedvelői előadásokat ne tartsanak, az egy csomó szegény embertől vonja meg a téli támogatást és egyben hozzájárul ahhoz is, hogy a magyar egyetemi hallgatók leszoruljanak az értelmiségi pályáról, mert kellő segítség nélkül kénytelenek volnának tanulmányukat abbahagyni. A tanuló magyar ifjúság pedig arra van hivatva, hogy kultúránkat tovább fejlessze és ápolja.

Higgye el mindenki, hogy azok a garasok, amelyek műkedvelői előadások jegyei révén jótékony célokra jutnak, amúgy sem volnának elégségesek a magyar színészet anyagi megmentésére. A baj ott van, hogy egyesek sokat szónokolnak, de annál kevesebbet cselekszenek. Hirdetik, hogy minden magyarnak kötelessége színházba járni, maguk ellenben sohasem láthatók annak nézőterén. De igenis láthatók a különböző bárókban, lo-

kálokban, műsort adó kávéházakban. Látjuk, hogy a színházat konokul kerülik a magyarság tehetősebbjei. Miért? Pedig ezek nem járnak műkedvelői előadásokra. Nem a műkedvelői előadások ellen kell szónokolni, hanem igyekezni kell a magyarság kulturális öntudatát felébreszteni. Meg kell róla győzni

a magyarságot, hogy a mult csalódásai miatt ne tartózkodjék a színháztól. Nézze meg csak egyszer legalább és ha meggyőződik, hogy most végre igazi magyar színházat kap a magyar színházban, akkor — tudom — magától is el fog oda rendszeresen járni.

Félegyházi András.

Az Édenkert.

Első felvonás. A lemergi Palais de Páris-kabarében Róthné parancsol. A jeles igazgatónő ügyesen tud bánni az ellenőrzéssel és ezért aztán többet engedhet meg magának, mint más. Kényszeríteni akarja Tillát, a most érkezett fiatal énekesnőt, hogy a titkos különszobában mulattassa Glessing vezérigazgatót. A leány fellázad, de rosszul járna, ha nem venné őt védelmébe az öltöztetőnő, akit mindenki bárónénak csúfol. Az asszonyosság azonban tényleg báróné; az esztendő tizenegy hónapjában keservesen dolgozik, hogy a tizenkettedik hónapban elegáns fürdőhelyen, előkelően éljen. Most éppen a nyaraló, úri hónap követik és magával viszi a fürdőutrá a kis Tillát.

Második felvonás. A nizzai Édenkert-szállóban mindenki bomlik az előkelő bárónéért és gyönyörű »leányáért.« Különösen Wernegger Leó egyetemi magántanár vesztette el a szívét, majdnem az esztét is, úgy udvarol a baronessznek. Még táncolni is tanul a kedvéért. Még Tilla is szereti az igen jó családból való tanárt, meg akarja neki vallani a multját, de aztán a báróné adoptálja Tillát, aki ilyenformán bárókisasszony lesz és most már nyugodtan lehet a Leó felesége.

Harmadik felvonás. Leó be akarja vezetni büszke családjába a menyasszonyát. Már készülnek is az esküvőre. Ekkor feltűnik a vendégek között Glessing, aki ráismer a menyasszonyban a lemergi kabaré-

énekesnőre. A titka árán ki akarja zsarolni Tilla szerelmét, de a leány inkább mindent megvált Leónak. A fiatal szerelmes megrémül attól, amit hall. Tilla erre elkeseredve dobja le magáról a menyasszonyi ruhát és otthagyja az egész társaságot.

Negyedik felvonás. A Wernegger-család ki akarja fizetni Tillát, aki azonban büszkén visszautasítja a felkínált kártalanítást. Leó nem tudja eltitkolni, hogy mégis csak igazán szereti a leányt és a szerelmesek megtalálják boldogságukat.



Heti rigmusok.

*Panaszkodik barátom,
hogy didereg, fázik,
a hidegben foga vacog,
keze citerázik,
azt feleltem neki: pajtás,
erről lehet tenni,
erigy el csak a színházba
s fel fogsz melegedni.*

*Édenkert van a színházban,
a színpadon,
hogy megnézzem, erre vágyom
bizony nagyon,
váltak magamnak még máma
egy bilétát,
tán az Édenkertben lelek
egy szép Évát.*

*Nagyot sóhajt jó Szendrey,
hogy színházát kérdem,
s mondja: bárha olyan volna,
mint villamos délbén,
tudniillik a villamos
zsufolt téli tájba,
és a bejárata fölött
lóg a „megtelt“ tábla.*

Kóró Pál.